نور محمد غفوری

nghafury@yahoo.com

دا پېړۍ او زموږ نړۍ

يو ويشتمه پېړۍ د بشرى ټولنې د تاريخى تکامل په لړ کې تر ټولو زياته ګلوباليزه شوې پېړۍ ده. تر دې د مخه هيڅکله هم بشرى ټولنه په نړيواله کچه دومره يو له بله سره نه وه تړل شوې.

له نن څخه پخوا داسې امکان ؤ چې د يوه هيواد او سيمې په کچه د پېښو له اغيزې د نړۍ د بل کونج او بلې سيمې اوسيدونکى په امن پاته شى. خو نن تر ټولو پخوانيوزمانو زيات د ټولې دنيا انسانان يو له بله سره تړلي دى. د يوه هېواد، سيمې او ټاکلې ټولنيزې کړۍ کړه وړه د ځمکې د مخ د ټولو اوسېدونکو په ژوند اغيزې ښيندى. پخوا نه يوازې دا چې يو پربل باندې د پېښو د اغيزو جغرافيايي ساحه محدوده وه، د اغيزو د پراختيا سرعت يې هم له نن څخه خورا کم ؤ. په اوسنۍ زمانه کې که له يوې خوا ملى او سيمه ايزې پيښې نړيوالې اغيزې لرى او متقابل غبرګونونه را پاروى، له بلې خوايې اغيزې په چټکۍ سره خپرېږي او په وړاندې يې عکس العملونه هم په سرعت سره را ولاړيږى. داسې چې ډيجيتل تخنيک او ګلوباليزيشن (نړيوالتوب) د زمان او مکان د مقولو په وړاندې يو نوئ انځور په لاس راکوى.

د تيرې شلمې پيړۍ د تاريخى دوران غوره مضمون د استعمارګرو دولتونو پرضد د نيول شوو ملتونو د ملى آزادى ښنونکو خوځښتونو سره يوځاى د فيوداليسم پرضد د دموکراتيکو او بورژوازى به وړاندې کارګرى نهضتونواو د نړيوال سوسياليستى سيستم او جهانى امپرياليسم ترمنځ پرله پسې مبارزې جوړاوه. د تيرې پيړۍ غوره پديدې دوې خونړۍ نړيوالې جګړې وې. د لويو دولتونو او استعمارى ځواکونو ترمنځ د ځمکې د ساحوى ويش، د تر ځمکې لاندې شتمنيو او د ځمکې پرمخ د مادى نعمتونو د ويش پر سر د لومړۍ نړيوالې جګړې په پاى کې په تزارى روسيه کې د اکتوبر ((سوسياليستى)) انقلاب د طبقاتى نه پخلا کيدونکې مبارزې د ايډيالوژۍ په رڼا کې رامنځته شو چې نړۍ يې په دوو بيلابيلو ټولنيزو – سياسى سيټمونو وويشله. د دوهمې نړيوالې جګړې په پاى کې په ځينو نورو هېوادونو کې هم سوسياليستى انقلابونه بريالى شول او په پايله کې يې يو نړيوال سوسياليستى نظام رامنځته شو. په آسيا او لاتينه امريکا کې ډيرو مستعمره هيوادونو خپلې آزادۍ تر لاسه کړې. ډيره موده ملى آزادى ښنونکو خوځښتونو له نړيوال سوسياليستى نهضت او دموکراتيکو خوځښتونو سره لاس په لاس د استعمار، فيوډاليسم او امپرياليسم پر ضد خپلې مبارزې ته دوام ورکړ. دې حالاتو د نړۍ په ټولو هېوادو او په تېره بيا په کوچنيو، وروسته پاته او ببوسه هېوادو کې د ټولنيز - سياسى پرمختګ ټولې پديدې او پروسې تر خپل سيورى لاندې نيولې وې. زموږ په ګران هېواد افغانستان کې هم جبراً ټولنيز – سياسى جنبشونه او حرکتونه د همدې نړيوالو او سيمه ايزو شرايطو تر اغيزې لاندې راتلل، په پروګرامونو او تکتيکونو کې يې د همدې نړيوالو شرايطو نښې ليدل کېدې.

د نړيوال سوسياليستى او کپيټاليستي نظامونو ترمنځ اوږده او سخته مبارزه د شلمې پيړۍ په وروستيو کلونو کې د سرمايدارى نظام په برى او د عينى سوسياليستى سيستم په ماتې سره پاى ته ورسيده. د شلمې پيړۍ په اوايلو او نيمايى کې رامنځته شوى سوسياليستى سيستم ړنګ شو او د (وارسا) نظامى تړون له منځه ولاړ. د سړې جګړې دوران تير شو او په شلمه پيړۍ کې رامنځته شوئ نړيوال انقطاب پاى ته ورسيد. د برلين ديوال ړنګ او په دوو برخو ويشل شوى آلمان بيرته سره يوشو.

نړۍ يوه نوى تاريخى دوران ته ورننوته، چې د هغو محرکه قواوې او ترمنځ پراته تضادونه له پخوانيو سره ډير فرق لرى. په نوى دوران کې د نويو دريځونو د ترلاسه کولو له پاره نويې سيالۍ پيل شوې. په نوى نظام کې دخپل ځاى د نيولو او تثبيتولو له پاره په نويو ميتودونو سره نوى حرکتونه رامنځته شول.

همدې نويو حالاتو د نړۍ په هر ګوټ کې د ټولنيزو – سياسى جنبشونو لوري، مرامونه، ستراتيژۍ او تکتيکونه تر خپل سيورى لاندې راوستل او هغوى يې د خپل ځان او نړۍ بيا کتنې او نويې ارزونې ته اړ کړل. په افغانستان کې هم ټول سياسى- ټولنيز خوځښتونه او فعاليتونه د همدې نړيوالو شرايطو په رڼا کې را منځته شوى او رامنځته کيږى. هغه ټولنيز – سياسى خوځښتونه چې له نړيوال مسلط اقليم سره توافق ونه شى موندلاى او دخپل ژونداو مبارزې نويې لارې پيدا نکړى، له مړينې سره مخامخ کيږى او د تاريخ کندې ته لويږى.

ډير ټولنپوهان او سياستوال په دې نظر دى چې د سړې جګړې د دوام د اختتام په نتيجه کې رامنځته شوئ بدلون د بشرى ټولنې په تاريخ کې تر صنعتى انقلاب وروسته دوهم ستر اوژور بدلون دى. په دې پيړۍ کې د علم او تخنيک پرمختيا تر هر بل وخت چټکه او هر اړخيزه ده.

ددې ټولو پرمختګونو او بدلونونو سره کيداى شى چې يو ويشتمه سليزه د نړۍ د ولسونو له پاره د اقتصادى، سياسى، ټولنيزو او ايکالوژيکى پرمختګونو پيړۍ و اوسى. کله چې سړى ددې پيړۍ علمى، تخنيکى او سياسى – اقتصادى پرمختګونه ګورى ، په زړونو کې دا هيلې غښتلې کيږي چې په همدې سليزه کې به د انسانى ټولنې اقتصاد ډيره چټکه وده وکړى، ټولنيزه سوله او امنيت به تامين شى، فردى آزادى او دموکراسى به د هيوادونو د خلکو د ژوندانه نه بېلېدونکې برخې وګرځي، لوږه او بيوزلى به د

ټولنی څخه خپله کمپله ټوله کړی، ټولنیز عدالت به ټینګ شی. د زور او ظلم ځای به انسانی منطق او سوله ایز فعالیت ونیسی. د نړۍ په هر ګوټ کې د اوسېدونکو انسانانو انسانی کرامت ته به د هغوی د دینی عقیدو، جنس او رنګ پرته یو ډول احترام وشی. د رنګارنګ اتنیکی، ژبنیو، سیمه ایزو او ټولنیزو ګروپونو ترمنځ به د ورورۍ روحیه غښتلې او راشه درشه زیاته شی. لنډه داچې انسان او انسانیت به خپل لوړ مقام وساتی او وګړی به د مناسب ژوند او چاپیریال څښتنان شی.

ددې امیدونو په وړاندې داسې ښېره هم شته چې یوویشتمه پیړۍ د ذخیرو او نعمتونو، شتمنیو او مقامونو د ویش پر سر د سختو او تباه کوونکو جګړو او زور زیاتی کارولو په سلیزه واوړی.

ډېر پوهان دا نظر لری چې د پرمختللو صنعتی هیوادو د ژوند د اوسنی معیار او ډول د مصرف او استهلاک اندازه خورا لوړه ده، چې زموږ د خاورینې کرې له توانه وزې. د ځمکې د کرې مساحت، د هغو د هوا او اوبو او همدا راز د ځمکې په تل او مخ باندې د موجودو امکاناتو اندازه محدوده ده، چې د نفوسو له پاره د ژوندانه د معین معیار د تامین له پاره امکانات برابرولای شي. که د اوس تقریبا(۶) شپږ میلیاردو نفوسو پرځای په نږدې راتلونکی کې نهه (۹) میلیارده انسانان د ځمکې پرمخ ژوندې و اوسی، طبیعی ده چې د ژوند له پاره به ضروری شرایط تنګ شی. که سر بېره پردې د وروسته پاته او مخ پر ودې ګڼ نفوسو هېوادونو خلک هم د خپل ژوند ډول او معیار د پرمختللو اروپایی هېوادو او امریکا د متحدو ایالاتو د ژوند سطحې ته لوړ کړی، نو د ځمکې پرمخ د نهه میلیاردو انسانانو ژوند به خورا مشکل شی.

له همدې کبله په اوسنی زمانه کې د ځمکې پرمخ د نفوسو د کنترول موضوع د بشر د خورا بنسټیزو ستونځو څخه ده چې اوسنی او راتلونکی سیاسی، اقتصادی او نظامی سیاستونه، حرکتونه او چالونه به همدا موضوع او همدې ستونځې ته د حل لارې چارې په نظر کې نیسی. زموږ د ګران هېواد افغانستان او د هغه د شاوخوا پیښنو د وقوع او دوام علتونه به د نورو تر څنګ، په نړۍ او سیمه کې د نفوسو د زیاتوالی او د ددې مشکل د مخنیوی او حل په چوکاټ کې کتل کېدای شی.

په یوویشتمه پېړۍ کې د صنعتی تولیداتو پاتې شونی او په تیره بیا د اتومی صنعت خیرې ورځ تر بلې مخ په زیاتېدو دی. دا پاتې شوني د ځمکې پرمخ د انسانانو د سالم ژوندانه له پاره ستر مشکلات رامنځته کوی. د صنعتی تولیداتو د بې کنتروله ودې په پایله کې د اتوموسفیر د حرارت بدلون او د لویو صنعتی فابریکو او تولیدی مؤسسو څخه د ګازونو پیدایښت چې د ژوند د چاپیریال د ککړتیا سبب کېږی، هم د یوه هېواد په پولو کې محدود نه شی ساتل کېدای، بلکې اغیزې یې په ټوله نړۍ کې خپرېږی. دا هم یو له هغو معاصرو ستونځو څخه ده، چې د ټولو نړیوالو په اقتصادی، سیاسی او نظامی فعالیتونو اغیز لری او د نړۍ په لویو او منځنیو لوبو کې د هغو له نظره غورځول مطلوبې پایلې نه لری.

دا او دې ته ورته نور لوی او واړه لاملونه شته چې په یوویشتمه پېړۍ کې د انسانی حرمت او کرامت سره برابر سوله ایز او آزاد ژوند له جدی خطر سره مخامخ کېدای شي. د ځمکې پرمخ د اوسېدونکو له پاره د ژوند ساحه تنګېدای شی او د انصاف او عدل سره ملګری ژوند له منځه تلای شی.

همدا اوس بشر د ځمکې د اقلیم د ګرمتیا، د اوبو له کمبود او په دښتو باندې د کرنیزه ځمکو د اوښتون څخه ځورېږی. په غریبو هېوادو کې خلک له لوږې، جګړو او د ژوند د سختو شرایطو څخه تېښتې ته مجبورېږی او د ځمکې هغو برخو ته کډې کوی چې د لوږې، جګړې او نورو ناخوالو خطر کم وی. د انسانی ژوندانه د چاپیریال د ککړتیا د مخنیوی ترڅنګ د صنعتی تولیداتو له پاره د سترو دستګاوو د کارولو په پایله کې د اقلیم د بدلون مخنیوی او یا لږ تر لږه د هغه محدودول، په یوویشتمه پېړۍ کې د بشریت له سترو ستونځو څخه ده، چې د نړۍ په هر ګوټ کې پر سیاستونو، حرکتونو او نظامی خوځښتونو باندې خپل تاثیر لری. زموږ په ګران هېواد افغانستان کې دا روانې لوبې هم د هغو له اغیزو لری نه شی پاتې کېدای.

د تیرې او روانې پېړۍ د تاریخی دورانونو د منځپانګې او مضمون ترمنځ په تفاوتونو باندې سر سری نظر دا څرګندوی چې د اوس وخت ټولنیز غوره تضادونه او د بشری ټولنې اساسی مشکلات له هغو پخوانیو سره توپیر لری. دا بیا پخپل نوبت ددې اړتیا را منځته کوی چې د اوسنیو ټولنیزو او سیاسی فعالیتونو تېره څوکه باید د اوسنیو ملی، سیمه ایزو او نړیوالو ستونځو حل ته متوجه شی. ننني ټولنیز او سیاسی جنبشونه او جوړښتونه د نویو ستونځو د حل له پاره نوی مرامونه، نوی سیاستونه او نوی تکتیکونه غواړی. د زړو مرامونو، تیرو افکارو او غیر ضروری خیال پلوونو په بستره کې د ځان نغښتل او یوازې د تیرو زمانو د حسابونو د تصفیې له پاره ژوند او مبارزه کول د سلیم انسانی عقل څخه لیرې کار دی.

د اوسنی سیاسی- ټولنیز فعالیت اساسی دنده له اوسنیو فرصتونو څخه مناسبه ګټه پورته کول، د نن ستونځې هوارول، د راتلونکی له پاره د پلانونو جوړول او د هغو د عملی امکاناتو سنجول او په کار اچول دی.